

Krigen og den hellige Josemaría (del 2)

Andre del av intervjuet med Roland Joffé om filmen "There Be Dragons" der den hellige Josemaría er en av de viktigste personene.

15.03.2011

Zenit: I hvilken grad er personen Josemaría, som er en helgen i Den katolske kirke, basert på virkeligheten, og i hvilken grad på fiksjon?

Roland Joffé: Av alle personene i filmen er Josemaría den eneste som har eksistert historisk, bare om ham finnes det vitnesbyrd og dokumentasjon i overflod. Vår fremstilling av Josemaría angående hans følsomhet, hans sans for humor – noe han unektelig hadde – er konsekvenser av hendelser i hans liv og ligger nær opp til den personen han virkelig var. Jeg ønsker å fremstille hans personlighet i overensstemmelse med virkeligheten, og ta hans tro på alvor, slik han gjorde det.

Jeg forestiller meg at når det gjelder helgener er det vane å betrakte dem, i en merkelig motsetning til synderinnen med hjerte av gull, som mennesker med hjerte av bly; men det er bare en gammel vane. Faktisk forteller Josemarías historie om en mann som tar det enestående skritt å forenkle sitt liv rundt kjærligheten til en sann og mektig Gud. Denne

kjærligheten til Gud blir et overordnet prinsipp som former ham og gir ham en slags enkelhet og kraft.

Men dette gjør ham ikke til en kjedelig og intetsigende person, for denne kjærligheten fantes i den virkelige verden, og resultatet av dette i en virkelighet som ofte er hard og vanskelig, bør for hvert ærlige menneske være tvil. Å tvile på Gud og på godheten. Denne tvilen er dyptgripende fruktbar. Kjærligheten faller ikke ned over oss fra himmelen som noe selvsagt. Man må kjempe for den. Den er hva vi mennesker selv må legge på bordet. Vi må finne denne kjærligheten dypt inne i oss og være bevisste på den mørke skjønnhet som finnes gjemt bak vår egen og andre svakhet. I en dyp betydning som, synes jeg, Kristi historie tydeliggjør. Hvis vi er troende, må vi finne denne kjærligheten inne i oss og gi den til

Gud og til hans rike skaperverk. Hvis vi ikke er troende, må vi likevel finne den og gi den til andre mennesker, uavhengig av deres politiske anskuelser, deres rase eller deres religion.

Hadde De på forhånd noen ideer om hvordan De ville fremstille den spanske borgerkrigen eller visse personer, som for eksempel den hellige Josemaría? Roland Joffé :

Jeg visste ikke mye om Josemaría før jeg ble bedt om å lage filmen. Dette er det som skjedde: En dag kom en av filmprodusentene til Holland for å overbevise meg om å lage filmen. Han hadde tatt med seg flere bøker og dokumentasjon, deriblant en dvd-film om Josemaría. Vi spiste et meget godt måltid sammen, og da jeg kom hjem til fots, tenkte jeg ”jeg har virkelig ikke lyst til å lage denne filmen. Jeg har et annet prosjekt som jeg er svært ivrig på, som finner sted i India og som jeg har jobbet lenge

med å utvikle.” Med andre ord tenkte jeg at det var et godt tilbud, jeg hadde virkelig satt pris på måltidet, men jeg tenkte å si nei.

Det var en sommerkveld, jeg gikk ut i hagen, tok et glass hvitvin, satte dvd-en i dvd-spillere og satte meg ved datamaskinen for å skrive et kort brev med beskjedne: ”Kjære X, hjertelig takk. Jeg setter pris på at De reiste denne lange veien, men jeg synes virkelig De burde lete et annet sted.”

Dvd-en rullet fortsatt, og en episode i filmen fanget min oppmerksomhet. Josemaría talte til en stor menneskemengde, i Chile, eller var det Argentina, jeg vet ikke helt hvor, og en jente rakte opp hånden og sa: ”Jeg har et spørsmål.”

Og Josemaría svarte: ”Ja, vær så god, spør i vei”. Og hun: ”Jeg ønsker å konvertere til katolisismen.” Han: ”Ja?” Hun fortsatte: ”Men jeg er

mindreårig og mine foreldre som er jøder, vil ikke tillate det.”

Uten å blunke svarte Josemaría: ”Nei nei, kjære deg, å hedre dine foreldre er noe Gud setter svært høyt. Gud ber deg ikke vise lite respekt for dine foreldre, eller gjøre dem ulykkelige. Absolutt ikke. Det du føler i hjertet er det du føler i hjertet. Nei, ikke gjør dine foreldre urolige... ikke la dem føle seg ulykkelige. Det er absolutt ingen grunn til det.”

Da jeg så dette på filmen, sa jeg til meg selv: ”For et fantastisk øyeblikk! Fantastisk og uventet, spesielt når det kommer fra en organisasjon som alle forventer skal si det motsatte.” Jeg så på min datamaskin og tenkte: ”Vent litt!” Jeg slo av dvd-en. Jeg sluttet å skrive brevet. Jeg kom i skrivehumør og skrev en scene der Josemaría møter en døende mann, som han har kjent tidligere, og som sier til ham at han er jøde og vil konvertere.

Jeg skrev scenen fra begynnelse til slutt uten å slutte å tenke: Jeg skulle gjerne sett dette i en film. Men det kommer aldri til å skje, med mindre jeg lager filmen selv, eller hva? Hvordan skulle denne scenen kunne passe inn i en annen film?

I stedet for det første brevet som jeg hadde bestemt meg for å skrive, skrev jeg: "Kjære X. Jeg er virkelig interessert i dette prosjektet på betingelse av at jeg får full handlingsfrihet til å gjøre det slik jeg mener det er riktig, at De ikke forventer at jeg ikke følger noen spesiell partilinje og at De aksepterer at jeg ikke er noe geni og skal gjøre mitt beste, men at jeg må følge min egen sannhet. Hvis De aksepterer dette, ville jeg virkelig like å arbeide med dette prosjektet." Dette er mer eller mindre hva som skjedde. Jeg hadde ingen forutinntatt mening om Josemaría, jeg visste litt om ham naturligvis, men det var først og

fremst da jeg så dvd-en at min interesse for å regissere filmen ble vekket.

Jeg fikk en historie om en mann, jeg leste den, og jeg ble klar over at jeg virkelig respekterte denne mannen. Det var faktisk mer enn enkel respekt, jeg følte at han legemliggjorde noe i sin kamp, som på en fantastisk måte ville tale til alle mennesker, og det var historien som jeg ville fortelle, og som denne filmen handler om.

Den spanske borgerkrigen var selvfølgelig like komplisert å fremstille. Det ville vært lett å ta parti, men det hadde forrådt den sentrale retningen i mitt grep om beretningen. Det er velkjent at historien er partisk, skrevet av seierherrene og omskrevet av de beseirede. Mange vil ganske enkelt tro på rykter og den legenden som synes mest behagelig, og vi må – det

er jeg overbevist om – kjempe mot noen oppfatninger om hva Opus Dei er eller var, hvem Josemaría var og hva den spanske borgerkrigen virkelig var.

Jeg ville beskrive hva som hendte i Spania under borgerkrigen uten å være partisk. Faktisk lærte Spania i en kort intens tid det som for eksempel Storbritannia hadde blitt kjent med og tilegnet seg på hundre år. Industrirevolusjon, bitre klassefordommer, pluss i Spania tapet av imperiet og økonomisk ustabilitet – i Spania skjedde hendelsene plutselig, og mest i svart/hvitt. Det spanske samfunnet kunne lett gå i stykker, og kunne lett – med tidens tenkemåte – ty til ekstreme og motsetningsfylte oppfatninger om sosial rettferdighet, Kirkens rolle osv.

Som disse sosiale spenningers natur er, begynte de mest ytterliggående meningene å slite de andre ned. Med

svekkelsen i sentrum, ble de motsatte polene forsterket.

Begge leirene i den spanske borgerkrigen hadde idealer og en følelse av egne fortreffeligheter. Som andre politiske bevegelser i andre deler av Europa begynte begge sider av den politiske skillelinjen å demonisere motparten. Men de styrkene som ble nasjonale skillelinjer i Europa, ble i Spania til brodermordere og etterlot seg psykologiske sår, som var dype og vanskelige å helbrede.

Det som har hendt i Spania har vært smertefullt og komplisert, det har i realiteten slitt familier i stykker på en spesielt forferdelig og grusom måte. Hvis to brødre tar forskjellige valg, betyr det at de ikke lenger er brødre? Hvis det innebærer at de ikke lenger er brødre – hvis vi vil drepe vår bror på grunn av det vi

tror på – hva sier det om verdien av våre valg?

Har forberedelsene til denne filmen påvirket Deres liv?

Roland Joffé: La meg svare slik: Jeg er ikke særlig troende, men jeg har blitt bedt om å skrive om en mann som var det. Jeg måtte prøve å få et slags perspektiv på saken, og si til meg selv: ”Når jeg skriver om Josemaría må jeg skrive uforandret – fullstendig, hederlig og ærlig – alt det som Josemaría sier til meg om det som var viktig for ham, det han hadde viet livet sitt til, det som var hans religiøse erfaring. Jeg må så godt jeg kan bli kjent med den religiøse erfaring, uten fordommer, og ærlig og enkelt la den gripe meg.”

Jeg leste mye om religiøse erfaringer. Jeg har blitt rørt og glad over å oppdage at mange vitenskapsmenn (spesielt fysikere) har hatt en dyp opplevelse av Gud, og jeg har blitt

rystet over å se at splittelsen mellom vitenskap og religion som har blitt vår tids dominerende tanke, faktisk er kunstig.

Jeg har tilslutt forstått at den moderne fysikkens oppdagelse er at oppfattelsen av virkeligheten bygger på en modell som er skapt av vår hjerne og at det av den grunn finnes utallige modeller av virkeligheten. Mange av dem kan ikke forklare alt, men de kan forklare noe, de antyder en ny forståelse av hva virkelighet eller virkeligheter kan være, en forståelse som absolutt ikke utelukker ideen om Gud eller en åndelig dimensjon ved det storslåtte universet vi bor i. Snarere viser den oss at måten vitenskapen har ført oss til å omdefinere og omfortolke virkeligheten også gir oss anledning til å omdefinere og omfortolke det åndelige.

Jeg vet ikke riktig i hvilken grad denne erfaringen i disse få årene har påvirket meg. Jeg tror at det som er dypereleggende trenger en viss tid for å fremstå slik det virkelig er.

Jeg fant ut noe rart da jeg filmet ”There Be Dragons”, nemlig at jeg hadde trodd det ville bli en ensom erfaring, men så var det i stedet meget engasjerende og ikke ensomt i det hele tatt. Å plutselig tenke: ”La meg oppgi mine enkle svar og helt enkelt leve med spørsmålet” var for meg fantastisk overbevisende og fascinerende, og gjorde at jeg følte meg nær livsprosessen på en måte jeg ikke trodde var mulig. Og jeg vet ikke nå hvor det kan føre meg.

ZENIT

pdf | dokument generert automatisk fra
[https://dev.opusdei.org/nb-no/article/
krigen-og-den-hellige-josemaria-del-2/](https://dev.opusdei.org/nb-no/article/krigen-og-den-hellige-josemaria-del-2/)
(17.08.2025)